GONDWANA UNIVERSITY, GADCHIROLI

(Established by Government ofMaharashtra Notification No. MISC -2007/(322/07) UNI -4Dated27th Sept. 2011 & Presently a State University governed by Maharashtra Public University Act, 2016 (Maharashtra Act No. VI of 2017)

NATIONAL SERVICE SCHEME

Dr. Shyam Khandare
Director
Ph. No. - 9765082096

MIDC Road, Complex, GADCHIROLI – 442 605 (M.S)
web: www.unigug.org
Email : nssdsw.gug@ gmail.com

पत्र क्र. No.GU/NSS/1286/2021

Dt: 12 /08/2021

प्रति,

मा.प्राचार्य,
विद्यापीठाशी संलग्नित सर्व महाविद्यालये,
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

विषय:— गोंडवाना विद्यापीठाअंतर्गत येणाऱ्या महाविद्यालयामध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळ (Electoral Literacy Club) स्थापन करण्याबाबत.

संदर्भ:— १.मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल मुंबई यांचे दि.०७/०७/२०२१ रोजीचे पत्र.

२. महाराष्ट्र शासन, उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाचे शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण—२०२१, प्र.क्र. १५३/विशि—३, मंत्रालय मुंबई दि. २३/०७/२०२१.

३. विद्यापीठाचे परिपत्रक जा.क्र./गोवि/आस्था/६४३२/२०२१, दि. ०२/०८/२०२१.

४. जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी गडचिरोली यांचे कार्यालयीन पत्र क्र. कार्या—१०/अका १/निवड/सक्र२१(२०२१)कावि/१००५/२०२१, दि. ०३/०८/२०२१

महोदय,

उपरोक्त संदर्भांकित विषयान्वये कळविण्यात येते की, मा. भारत निवडणुक आयोगाच्या 'मतदारांचे पध्दतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग'(SVEEP) या कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील सर्व महाविद्यालयातील/शैक्षणिक संस्थेतील विद्यार्थ्यांना निवडणूक प्रक्रियेबद्दल माहिती द्यावी. त्यांच्यामध्ये मतदार म्हणून नाव नोंदणी करण्याविषयी तसेच लोकशाहीविषयी जागरूकता यावी. याकरिता उपरोक्त संदर्भानुसार सर्व महाविद्यालयामध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळाची स्थापना करण्यात यावी व त्याचा अहवाल पत्राद्वारे राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाला कळवावे तसेच सदर अहवाल nssdsw.gug@gmail.com या ईमेलवर पाठविण्यात यावा.

धन्यवाद!

12/08/2021
(डॉ. श्याम खंडारे)
नोडल अधिकारी व मार्गदर्शक
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.

नोट:— कोविड—१९ नियमांचे पालन करून सदर कार्यवाही घ्यावी,हि विनंती.

गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

(महाराष्ट्र शासन अधिसूचनाक्रमांक २००७/(३२२/०७)विशि-४ महाराष्ट्र विद्यापीठ अधिनियम १९९४(१९९४ चा महा.३५) च्या कलम ३ च्या पोटकलम(२) अन्वये दिनांक २७ सप्टेंबर, २०११ रोजी स्थापित व महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ (सन २०१७ चा महाराष्ट्र विद्यापीठ अधिनियम क्रमांक ६) व्दारा संचालित राज्य विद्यापीठ)

(आस्थापना व प्रशासन विभाग)

एम. आय. डी.सी. रोड, कॉम्पलेक्स, गडचिरोली जि. गडचिरोली ४४२६०५

email:- gug.registrar@gmail.com दुरध्वनी क्र. ०७१३२-२२३१०४ email:- gondwanaesst@gmail.com

जा.क्र. गो.वि./आस्था./६५५६/२०२१ दि. १७/०७/२०२१

कार्यालयीन आदेश

प्रति,

डॉ. श्याम खंडारे,
संचालक, राष्ट्रीय सेवा योजना तथा,
सहयोगी प्राध्यापक, प. शै. समाजशास्त्र विभाग,
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.

विषय:- गोंडवाना विद्यापीठातील "निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी" नोडल अधिकारी व मार्गदर्शक म्हणून नेमणूकीबाबत.

संदर्भ :- १. मा. राज्यपाल महोदयांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई यांचे दि. ०७/०७/२०२१ रोजीचे पत्र.

२. महाराष्ट्र शासन, उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाचे शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण-२०२१, प्र.क्र.१५३/ विशि-३, मंत्रालय, मुंबई, दि. २३/०७/२०२१.

३. विद्यापीठाचे परिपत्रक जाक्र/गोवि/आस्था/६४३२/२०२१, दि. ०२/०८/२०२१.

४. जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी गडचिरोली यांचे कार्यालयीन पत्र क्र कार्या-१०/अका-१/निवड/ सक्र २१(२०२१) कावि/१००५/२०२१, दि. ०३/०८/२०२१.

उपरोक्त विषयान्वये आपणास कळविण्यात येते की, मा. भारत निवडणूक आयोगाच्या "मतदारांचे पध्दतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग (SVEEP)" या कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील सर्व महाविद्यालयातील/शैक्षणिक संस्थेतील विद्यार्थ्यांना निवडणूक प्रक्रियेबद्दल माहिती व्हावी. त्यांच्यामध्ये मतदार म्हणून नाव नोंदणी करण्याविषयी तसेच लोकशाहीविषयी जागरुकता यावी. या उद्देशाने उपरोक्त संदर्भांना अनुसरुन गोंडवाना विद्यापीठातील निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी (Electoral Literacy Club) आपली नोडल अधिकारी व मार्गदर्शक म्हणून नेमणूक करण्यात येत आहे.

करीता उपरोक्त संदर्भ क्र. २ ते ४ नुसार परिपत्रक व आदेशाचे अवलोकन करावे व नेमणूक केलेल्या पदाचे कर्तव्य व जबाबदाऱ्यांच्या अनुषंगाने कार्यवाही घेवून त्याचा अहवाल विद्यापीठ प्रशासनास सादर करावा. तसेच "मतदारांचे पध्दतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग (SVEEP)" या कार्यक्रमा अंतर्गत संबंधित विभागांकडून प्राप्त होणाऱ्या आदेश/निर्देशानुसार कार्यवाही घेवून वेळोवेळी त्यांचा अहवाल विद्यापीठास सादर करीत राहावे. याकरीता आपणास कोणतेही अतिरिक्त मानधन/वेतन/भत्ता अनुज्ञेय लागू राहणार नाही, याची नोंद घ्यावी.

संलग्न - संदर्भ क्र. २ ते ४ ची प्रत.

मा. कुलगुरु महोदयांच्या आदेशान्वये,

१०/८/२०२१

(डॉ. अनिल चिताडे)
कुलसचिव (प्र.)
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

प्रतिलिपी माहीतीस्तव सविनय सादर :-

१. मा. कुलगुरुंचे स्वीय सहाय्यक, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली,
२. मा. प्र-कुलगुरु यांचे कार्यालय, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
३. सर्व शैक्षणिक व प्रशासकीय विभाग प्रमुख/कार्यालय प्रमुख, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
४. आस्थापना विभाग(वैयक्तिक नस्ती), गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.

(डॉ. विजय सिलारे)
उपकुलसचिव
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

D:\Y DRIVE\GUG 2021-22\KARYALAYIN AADESH 3.0.Docx

गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

(महाराष्ट्र शासन अधिसूचना क्रमांक २००७/(३२२/०७)विशि-४. महाराष्ट्र विद्यापीठ अधिनियम १९९४(१९९४ चा महा.३५) च्या कलम ३ च्या पोटकलम(२) अन्वये दिनांक २७ सप्टेंबर, २०११ रोजी स्थापित व महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ (सन २०१७ चा महाराष्ट्र विद्यापीठ अधिनियम क्रमांक ६) द्वारा संचालित राज्य विद्यापीठ)

(आस्थापना व प्रशासन विभाग)

एम. आय. डी. सी. रोड, कॉम्प्लेक्स, गडचिरोली जि. गडचिरोली ४४२६०५

email :- gug.registrar@gmail.com दुरध्वनी क्र. ०७१३२-२२३१०४ email:- gondwanaesst@gmail.com

जा.क्र. गो.वि./आस्था./६४३१/२०२१ दि. ०२/०८/२०२१

परिपत्रक

विषय :- मा. भारत निवडणूक आयोगाने पुरस्कृत केलेल्या "मतदारांचे पध्दतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग (SVEEP)" कार्यक्रमांतर्गत सर्व महाविद्यालयांमध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळाची स्थापना करण्याबाबत.

संदर्भ :- १. मा. जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी, गडचिरोली यांचे कार्यालयीन पत्र क्र. कार्या-१०, अ.का.१/निवड/स.क्र. (२०२१) कावि/९६६/२०२१, दि. २६/०७/२०२१.

२. महाराष्ट्र शासन, उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाचे शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण-२०२१/ प्र.क्र.१५३/विशि-३, मंत्रालय, मुंबई, दि. २३/०७/२०२१.

गोंडवाना विद्यापीठाशी संलग्नित सर्व महाविद्यालयांचे मा. प्राचार्य व गोंडवाना विद्यापीठातील पदव्युत्तर शैक्षणिक विभागाचे सर्व विभाग प्रमुख यांना याव्दारे कळविण्यात येते की, मा. भारत निवडणूक आयोगाच्या "मतदारांचे पध्दतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग (SVEEP)" या कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील सर्व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना निवडणूक प्रक्रियेबद्दल माहिती व्हावी, त्यांच्यामध्ये मतदार म्हणून नाव नोंदणी करण्याविषयी तसेच लोकशाहीविषयी जागरुकता यावी, या उद्देशाने राज्यातील सर्व महाविद्यालयांमध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळ (Electoral Literacy Club) स्थापन करण्याबाबत उपरोक्त संदर्भिय शासन परिपत्रकान्वये कळविण्यात आले असून सदर शासन परिपत्रक अवलोनाकरीता यासोबत संलग्नित करण्यात येत आहे, त्यानुसार कार्यवाही घ्यावी व त्याबाबतचा अहवाल विद्यापीठ प्रशासनास सादर करावा.

संलग्न :- संदर्भ क्र. २ चे शासन परिपत्रक

३१/७/२०२१

(डॉ. अनिल चिताडे)
कुलसचिव(प्र.)
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

प्रतिलिपी माहितीस्तव सविनय सादर:-

१. मा. कुलगुरू महोदयांचे स्वीय सहाय्यक, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
२. मा. जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी, गडचिरोली
३. मा. प्र-कुलगुरुंचे कार्यालय, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
४. मा. प्राचार्य, सर्व संलग्नित महाविद्यालये, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
५. मा. विभाग प्रमुख (सर्व), पदव्युत्तर शैक्षणिक विभाग, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
६. मा. संचालक, राष्ट्रीय सेवा योजना, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
७. सिस्टीम ॲनालिस्ट, संगणक विभाग, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली यांना सुचित करण्यात येते की, सदर परिपत्रक विद्यापीठ संकेतस्थळावर प्रसिध्द करावे.
८. उपकुलसचिव, आस्थापना व प्रशासन विभाग, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.
९. अधिक्षक, पदव्युत्तर शैक्षणिक विभाग, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.

(डॉ. विजय सिलारे)
उपकुलसचिव,
गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

भारत निवडणूक आयोगाने पुरस्कृत केलेल्या "मतदारांचे पद्धतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग (SVEEP)" कार्यक्रमांतर्गत राज्यातील सर्व महाविद्यालयांमध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळाची स्थापना करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र. १५३/विशि-३,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरू चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दि. २३ जुलै, २०२१.

वाचा:- १. प्रधान सचिव तथा मुख्य निवडणूक अधिकारी यांचे अर्धशासकीय पत्र क्र. क्र. संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र.१७६/२१/३३, दिनांक ३०.०६.२०२१.

२. भारत निवडणूक आयोगाचे पत्र क्र.४९१/ईसीआय/एलईटी/स्वीप-१/ईएल/ईएलसी/२०१७, दिनांक ०३.११.२०१७.

परिपत्रक

भारत निवडणूक आयोगाच्या "मतदारांचे पद्धतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग [Systematic Voter Education and Electoral Participation (SVEEP)]" या कार्यक्रमांतर्गत महाविद्यालयांमधील विद्यार्थ्यांना निवडणूक प्रक्रियेबद्दल माहिती व्हावी, त्यांच्यामध्ये मतदार म्हणून नावनोंदणी करण्याविषयी, मतदान करण्याविषयी तसेच लोकशाहीविषयी जागरूकता आणावी, या उद्देशाने राज्यातील महाविद्यालयांमध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळ (Electoral Literacy Club) स्थापन करण्याबाबत भारत निवडणूक आयोगाने सर्व राज्यांना निर्देश दिलेले आहेत. त्यानुषंगाने प्रधान सचिव तथा मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य यांनी त्यांच्या दि.३०.०६.२०२१ रोजीच्या पत्रान्वये राज्यातील सर्व विद्यापीठे/महाविद्यालयांमध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळ (Electoral Literacy Club) स्थापन करण्याबाबत विनंती केलेली आहे.

त्यानुसार या परिपत्रकान्वये, राज्यातील अकृषी विद्यापीठे, अभिमत विद्यापीठे, स्वयंअर्थसहाय्यित विद्यापीठे यांचे कुलगुरू यांना असे निर्देश देण्यात येत आहेत की, त्यांनी त्यांच्या विद्यापीठ परिसरामध्ये एक निवडणूक साक्षरता मंडळ (Electoral Literacy Club) स्थापन करावे, तसेच या विद्यापीठाशी संलग्न असलेल्या महाविद्यालये, अभियांत्रिकी महाविद्यालये तसेच तंत्रनिकेतने व तत्सम शैक्षणिक संस्था यांना निवडणूक साक्षरता मंडळ (Electoral Literacy Club) तात्काळ स्थापन करण्याबाबतचे निदेश द्यावेत.

२. विद्यापीठ परिसरामध्ये, तसेच महाविद्यालयामध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळ स्थापन करण्याची कार्यपद्धती, तसेच त्या अंतर्गत घ्यावयाच्या कार्यक्रमांची माहिती पुढीलप्रमाणे आहे :-

१) विद्यापीठाने आणि प्रत्येक महाविद्यालयाने विद्यार्थ्यांशी संपर्क साधून एक निवडणूक साक्षरता मंडळ स्थापन करावे.

२) निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी नोडल अधिकारी व मार्गदर्शक म्हणून महाविद्यालयातील एका शिक्षकाची नेमणूक करावी.

३) महाविद्यालयातील विद्यार्थी हे निवडणूक साक्षरता मंडळाचे सभासद असतील. प्रत्येक वर्गातील निवडलेले प्रतिनिधी व विद्यार्थ्यांमधून निवडलेली समिती ही या मंडळाचे कामकाज पाहील.

४) निवडलेले विद्यार्थी प्रतिनिधी निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या कार्यकारी समितीची स्थापना करतील. निवडलेले विद्यार्थी प्रतिनिधी हे मंडळाच्या अध्यक्ष व उपाध्यक्षांची निवड करतील.

५) महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थी प्रमुखामार्फत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचा निवडणूक साक्षरता मंडळामध्ये समावेश करून घेण्यात यावा. तसेच, महाविद्यालयामध्ये विद्यार्थी प्रमुख हा निवडणूक साक्षरता मंडळाचा संयोजक राहील व तो नोडल अधिकारी यांना त्याच्या कार्यामध्ये साहाय्य करील.

६) विद्यापीठ परिसरामध्ये परिक्षेत्र प्रतिनिधी (Campus Ambassador) हा निवडणूक साक्षरता मंडळाचे संयोजक म्हणून कार्य करेल. तसेच नोडल अधिकाऱ्यांना त्यांचे कामकाज पार पाडण्यासाठी साहाय्य करील.परिक्षेत्र प्रतिनिधीमार्फत विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांचा निवडणूक साक्षरता मंडळामध्ये समावेश करून घेण्यात यावा.

७) या वर्षी कोविड-१९च्या महामारीमुळे व्यक्तींच्या एकत्र येण्यावर आलेले प्रतिबंध विचारता घेऊन, प्रत्येक महाविद्यालयांमध्ये ऑनलाइन शिक्षणासाठी विद्यार्थ्यांचे व्हॉट्सॲपवर किंवा टेलिग्रामवर विषयनिहाय गट करण्यात आलेले आहेत. यामुळे या वर्षी विद्यार्थ्यांच्या व्हॉट्सॲपवर किंवा टेलिग्राम गटावर निवडणूक साक्षरता मंडळांची माहिती देऊन, तसेच आभासी माध्यमांवर व्याख्यान आयोजित करून विद्यार्थ्यांना निवडणूक साक्षरता मंडळांचे महत्त्व पटवून देण्यात यावे. त्यासाठी गूगल मीट, झूम किंवा तत्सम आभासी व्यासपीठांवर विद्यार्थ्यांसह बैठक आयोजित करून त्यांचे शंकानिरसन करण्यात यावे. तसेच, त्याआधारे महाविद्यालयातील इच्छुक विद्यार्थ्यांचा निवडणूक साक्षरता मंडळामध्ये समावेश करण्यात यावा. अशाप्रकारे या वर्षी नोडल अधिकारी यांनी महाविद्यालयामध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळ स्थापन करावे.

८) प्रत्येक महाविद्यालयाने दि. १५ ऑगस्ट २०२१ पर्यंत त्यांच्या महाविद्यालयात निवडणूक साक्षरता मंडळाची स्थापना करावी. तसेच दि. ३१ ऑगस्ट २०२१ पर्यंत निवडणूक साक्षरता मंडळाचा नोडल अधिकारी असणाऱ्या शिक्षकांचे आणि विद्यार्थी प्रमुखांचे संपर्क क्रमांक (भ्रमणध्वनी क्रमांक आणि मेल आयडी) मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य यांच्या कार्यालयाला आणि परिशिष्ट क्र. १ मध्ये देण्यात आलेल्या आपल्या जिल्हा कार्यालयाच्या मेल आयडीवर कळविण्यात यावेत.

९) नोडल अधिकारी यांनी निवडणूक साक्षरता मंडळामध्ये समाविष्ट झालेल्या विद्यार्थ्यांचा निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी व्हॉट्सॲपवर किंवा टेलिग्रामवर एक स्वतंत्र गट तयार करावा.

१०) मुख्य निवडणूक अधिकारी कार्यालय आयोजित करत असलेल्या विविध ऑनलाइन, ऑफलाइन स्पर्धांची माहिती नोडल अधिकाऱ्यांनी महाविद्यालयाच्या निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या व्हॉट्सॲप किंवा टेलिग्रामच्या गटावर पाठवून विद्यार्थ्यांना संदर स्पर्धामध्ये सहभागी होण्यास प्रोत्साहित करावे.

११) मुख्य निवडणूक अधिकारी कार्यालय आयोजित करत असलेल्या वेबसंवाद, परिसंवाद यांची माहिती महाविद्यालयाच्या निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या गटावर पाठवून ते ऐकण्यास विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन द्यावे.

१२) महाविद्यालयामधील १८ वर्षे पूर्ण केलेल्या विद्यार्थ्यांनी मतदार नोंदणी केलेली आहे किंवा नाही, याच्या नोंदी कार्यालयाने घ्याव्यात आणि त्या अद्ययावत कराव्यात. त्यासाठी महाविद्यालयाला पुढील बाबी लक्षात घ्याव्या लागतील.

- नाव नोंदणी न केलेल्या विद्यार्थ्यांना नोंदणी करण्यास प्रवृत्त करावे.
- विद्यार्थ्यांना पुढील वर्गात प्रवेश देताना, निकालाचे प्रमाणपत्र देताना त्यांना मतदार नोंदणीविषयी विचारणा करून नोंदणी करण्यास प्रोत्साहन द्यावे.
- विद्यार्थी https://www.nvsp.nic.in संकेतस्थळावर जाऊन किंवा voter helpline App वरून ऑनलाइन नोंदणी करू शकतात किंवा ते वास्तव्यास असलेल्या मतदार नोंदणी कार्यालयात जाऊन नोंदणी करू शकतात.
- निवडणूक साक्षरता मंडळाचे नोडल अधिकारी-शिक्षकांनी नोंदणीसंदर्भात महाविद्यालयाच्या कार्यालयाशी समन्वय साधून महाविद्यालयांतील एकूण विद्यार्थी, मतदार नोंदणी केलेले विद्यार्थी आणि नोंदणी न केलेले विद्यार्थी यांचा आढावा घेऊन निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या वार्षिक अहवालात त्या आकडेवारीचा समावेश करावा.

१३) महाविद्यालयाच्या निवडणूक साक्षरता मंडळांतर्गत आयोजित करण्यात आलेले उपक्रम; मुख्य निवडणूक अधिकारी कार्यालयाने आयोजित केलेल्या उपक्रमांमधील विद्यार्थ्यांचा सहभाग; महाविद्यालयातील एकूण विद्यार्थी, मतदार नोंदणी केलेले, नोंदणी न केलेले विद्यार्थी याविषयीचा सहामाही आणि वार्षिक अहवाल मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य यांना ceo_maharashtra@eci.gov.in या मेल आयडीवर तसेच आपल्या संबधित उप जिल्हा निवडणूक अधिकारी यांना सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-१ मधील ईमेल आयडीवर पाठविण्यात यावा. अहवालात निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या नोडल अधिकाऱ्यांचा भ्रमणध्वनी नमूद करावा, जेणेकरून त्यांच्याशी पुढील समन्वय साधणे सुकर होईल.

१४) निवडणूक साक्षरता मंडळांसंदर्भात जिल्हा स्तरावर जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी व उप जिल्हा निवडणूक अधिकारी, हे संपर्क/समन्वय अधिकारी असतील. निवडणूक साक्षरता मंडळांतर्गत हाती घेण्यात येणाऱ्या उपक्रम/कार्यक्रम/विविध सपर्धा याबाबत जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी व उप जिल्हा निवडणूक अधिकारी यांचे वेळोवेळी मार्गदर्शन घ्यावे.

१५) सदर उपक्रमांसाठी राष्ट्रीय सेवा योजना प्रशासनाचे आवश्यक सहकार्य घेण्यात यावे.

३. सन २०२१-२२ मध्ये निवडणूक साक्षरता मंडळांतर्गत पुढीलपैकी उपक्रम घेण्यात यावेत :

१. ऑनलाइन स्पर्धा : निबंध, वक्तृत्व, व्यंगचित्र, विडंबन काव्य, गाणे, मीम, लघुपट निर्मिती, घोषवाक्य, चारोळी लेखन, कविता लेखन, प्रश्नमंजूषा इ.

२. लोकशाही विषयावर विविध वेबसंवाद, चर्चासत्रे, व्याख्याने इ.

३. विशेष दिनांचे आयोजन :

अ.	राष्ट्रीय युवा दिन:-	१२ जानेवारी
आ.	राष्ट्रीय मतदार दिन:-	२५ जानेवारी
इ.	जागतिक अपंग दिन:-	०३ मार्च
ई.	जागतिक महिला दिन:-	०८ मार्च
उ.	जागतिक तृतीय पंथीय ओळख दिन:-	३१ मार्च
ऊ.	भारतीय संविधान दिन:-	२६ नोव्हेंबर

यापैकी काही दिन महाविद्यालयात दरवर्षी साजरे होतात. मात्र निवडणूक साक्षरता मंडळांतर्गत हे दिन साजरे करताना, त्यांचे महत्त्व लोकशाहीशी जोडून त्या दिनाच्या औचित्याला अनुसरून कार्यक्रम घेण्यात यावेत.

त्याचप्रमाणे मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य यांच्या कार्यालयाकडून आयोजित केल्या जाणाऱ्या पुढील उपक्रमांमध्ये महाविद्यालयीन निवडणूक साक्षरता मंडळानी सक्रिय सहभाग घ्यावा :-

१. विविध ऑनलाइन स्पर्धा

२. राज्य स्पर्धा महोत्सव

३. वेबसंवाद/परिसंवाद

४. विशेष दिन (राष्ट्रीय युवा दिन, राष्ट्रीय मतदार दिन, जागतिक अपंग दिन, जागतिक महिला दिन, जागतिक तृतीय पंथीय ओळख दिन)

राज्य स्तरावरील वरील उपक्रमांमध्ये भाग घेण्यास महाविद्यालयांतील विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित करण्यात यावे. सदर उपक्रमांत सहभागी झालेल्या विद्यार्थ्यांना मुख्य निवडणूक अधिकारी कार्यालयाकडून कौतुक म्हणून त्यांच्या सहभागाबाबतचे प्रमाणपत्र देण्यात येईल. त्याचप्रमाणे मुख्य निवडणूक अधिकारी कार्यालय हे निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी वेळोवेळी आयोजित करत असलेल्या विविध उपक्रमांची माहिती आपणांस पुढील समाजमाध्यमांवर उपलब्ध होऊ शकेल:-

१. फेसबूक https://www.facebook.com/ChiefElectoralOfficerMaharashtra

२. ट्विटर https://twitter.com/CEO_Maharashtra

३. इन्स्टा https://www.instagram.com/ceo_maharashtra/

४. यू-ट्यूब https://www.youtube.com/channel/UCyhH४x५९W२SjX_२६५uYsljQ

५. निवडणूक आयोगाचे स्वीपचे संकेतस्थळ https://ecisveep.nic.in/gallery/?ct=१६२४५९५८३७

भारत निवडणूक आयोगाच्या "मतदारांचे पद्धतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग [Systematic Voter Education and Electoral Participation (SVEEP)]" या कार्यक्रमांतर्गत महाविद्यालयीन निवडणूक साक्षरता मंडळ स्थापनेचे ध्येय, उद्देश, वैशिष्टये आणि त्यांची कार्यपद्धती यांची सविस्तर माहिती या परिपत्रकासोबत परिशिष्ट-२ म्हणून जोडलेली आहे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेताक २०२१०७२३१६३६५३६५०८ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

AJIT MADHUKARRAO BAWISKAR

(अ. म. बाविस्कर)
उप सचिव
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

प्रत -

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव सचिव.
२. मा. प्रधान सचिव तथा मुख्य निवडणूक अधिकारी मंत्रालय, मुंबई.
३. कुलगुरु, सर्व विद्यापीठे.
४. संचालक, उच्च शिक्षण, पुणे.
५. संचालक, तंत्र शिक्षण, मुंबई.
६. संचालक, कला संचलनायलय, मुंबई.
७. कुलसचिव, सर्व विद्यापीठे.
८. उप जिल्हा निवडणूक अधिकारी, सर्व जिल्हे.
९. सर्व सह संचालक, उच्च शिक्षण.
१०. सर्व सह संचालक, तंत्र शिक्षण.
११. निवड नस्ती.

परिशिष्ट -१

राज्यातील सर्व उप जिल्हा निवडणूक अधिकारी यांचे ईमेल आयडी

अ. क्र.	जिल्हा	जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी ईमेल आयडी
१	मुंबई	electionmumbaicity@gmail.com
२	मुंबई उपनगर	dyelectionmsd@gmail.com
३	ठाणे	dydeothane@gmail.com
४	पालघर	dydeopalghar@gmail.com
५	रायगड	dydeoraigad@gmail.com
६	रत्नागिरी	dydeoratnagiri@gmail.com
७	सिंधुदुर्ग	dydeosindhudurg@gmail.com
८	पुणे	dydeopune१@gmail.com
९	सातारा	dydeosatara@gmail.com
१०	सांगली	dydeosangli@gmail.com
११	सोलापूर	dydeosolapur@gmail.com
१२	कोल्हापूर	dydeokolhapur@gmail.com
१३	अहमदनगर	dydeoahmednagar@gmail.com
१४	धुळे	dydeodhule@gmail.com
१५	जळगाव	dydeojalgaon@gmail.com
१६	नंदुरबार	dydeonandurbar@gmail.com
१७	नाशिक	dydeonashik@gmail.com
१८	औरंगाबाद	dydeoaurangabad@gmail.com
१९	बीड	dydeobeed@gmail.com
२०	हिंगोली	dydeohingoli@gmail.com
२१	जालना	dydeojalna@gmail.com
२२	लातूर	dydeolatur@gmail.com
२३	नांदेड	dydeonanded@gmail.com
२४	उस्मानाबाद	dydeoosmanabad@gmail.com
२५	परभणी	dydeoparbhani@gmail.com
२६	अमरावती	dydeoamravati@gmail.com
२७	अकोला	dydeoakola@gmail.com
२८	बुलढाणा	dydeobuldhana@gmail.com

२९	वाशिम	dydeowashim@gmail.com
३०	यवतमाळ	dydeoyavatmal@gmail.com
३१	नागपूर	dydeonagpur@gmail.com
३२	वर्धा	dydeowardha१@gmail.com
३३	भंडारा	dydeobhandara@gmail.com
३४	चंद्रपूर	dydeo.chandrapur@maharashtra.gov.in
३५	गडचिरोली	dydeogad@gmail.com
३६	गोंदिया	dydeogondiya@gmail.com

परिशिष्ट -२

(परिपत्रक, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र. संकीर्ण-२०२१/प्र.क्र. १५३/विशि-३, दि. २३ जुलै, २०२१ सोबतचे परिशिष्ट)

भारत निवडणूक आयोगाच्या "मतदारांचे पद्धतशीर शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग [Systematic Voter Education and Electoral Participation (SVEEP)]" या कार्यक्रमांतर्गत महाविदयालयीन निवडणूक साक्षरता मंडळ स्थापनेची रचना, ध्येय, उद्देश, वैशिष्टये आणि त्यांची कार्यद्धती यांची माहिती.

अ. निवडणूक साक्षरता मंडळाची रचना :-

i. शाळेतील विद्यार्थी हे मंडळाचे सभासद असतील व प्रत्येक वर्गातील निवडलेले विद्यार्थी प्रतिनिधी व विद्यार्थ्यांमधून निवडलेली समिती या मंडळाचे कामकाज पाहतील.
ii. निवडलेले विद्यार्थी प्रतिनिधी निवडणूक साक्षरता मंचाच्या कायर्कारी समितीची स्थापना करतील. निवडलेले विद्यार्थी प्रतिनिधी अध्यक्ष व उपाध्यक्षांची निवड करतील.
iii. परिक्षेत्र प्रतिनिधी निवडणूक साक्षरता मंचाचे संयोजक म्हणून कार्य करेल व नोडल अधिकाऱ्यांना त्यांचे कामकाज पार पाडण्यासाठी साहाय्य करतील.

आ. कार्यकारी समितीचे कार्य व जबाबदाऱ्या :- कायर्कारी समिती नोडल अधिकाऱ्यांचे मागर्दर्शन, अभिप्राय व पर्यवेक्षणाखाली निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या कामकाजासाठी जबाबदार असेल.

i. मंडळाची नोंदणी करणे
ii. निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या उपक्रमांची योजना करणे व त्या उपक्रमांसाठी वार्षिक दिनदिर्शका तयार करणे.
iii. निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी संसाधने निर्माण करणे.
iv. मतदार म्हणून नोंदणी न झालेल्या विद्यार्थ्यांसाठी नावनोंदणीची सोय उपलब्ध करणे.

इ. नोडल अधिकारी व मार्गदर्शक यांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या :- महाविद्यालयातून एक किंवा दोन शिक्षक निवडणूक साक्षरता मंडळाचे नोडल अधिकारी म्हणून काम पाहतील. ते संबंधित निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी मागर्दर्शक म्हणून काम पाहतील. त्यांचे कामकाज खालीलप्रमाणे असेल:-

i. निवडणूक साक्षरता मंडळाची नोंदणी वाढिवणे व पर्यवेक्षण करणे.
ii. निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या कायर्कारी समितीची निर्मिती व पर्यवेक्षण करणे.
iii. निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या संसाधन निर्मितीसाठी जिल्हा निवडणूक अधिकाऱ्यांनी विहित केलेल्या प्रक्रियेशी समन्वय साधणे.
iv. नवीन संसाधने निर्माण करण्यासाठी प्रयत्न करणे व ते जिल्हा निवडणूक अधिकाऱ्यांना अग्रेषित करणे.

v. कायर्कारी परिषदेमार्फत वार्षिक दिनदर्शिकेत उपक्रमांसाठी मार्गदर्शन व पर्यवेक्षण करणे.

vi. मतदार म्हणून नोंदणी न झालेल्या विद्यार्थ्यांसाठी नावनोंदणीची सोय उपलब्ध करणे.

ई. निवडणूक साक्षरता मंडळाचे ध्येय :-

i. युवकांमध्ये मतदार नोंदणीसाठी, नवीन मतदारांच्या वाढीव निवडणूक सहभागासाठी, आणि लोकशाहीसाठी जागरूकता निर्माण करणे, ही निवडणूक साक्षरता मंडळाची जबाबदारी असेल. विद्यार्थ्यांच्या वयाची 18 पूर्ण झाल्यावर त्याची मतदार म्हणून नोंदणी करणे व त्याचा निवडणुकीत सहभाग वाढविणे, हे निवडणूक साक्षरता मंडळाचे ध्येय असेल.

ii. निवडणूक साक्षरता मंडळ हे तरुण व भावी मतदारांना निवडणूक प्रक्रियेची माहिती देईल व त्यांना निवडणुकीचे सक्रिय शिक्षण देईल. सक्षम लोकशाहीसाठी त्यांचा निवडणुकांमधील नैतिक सहभाग वाढविण्यासाठी त्यांना प्रोत्साहित करील.

iii. विद्यार्थ्यांना मताची किंमत व महत्त्व समजण्यासाठी निवडणूक साक्षरता मंडळ प्रोत्साहित करेल आणि त्यांचे पहिले मतदान ते गमावणार नाहीत, याची खात्री करेल.

iv. निवडणूक साक्षरता मंडळ हे निवडणूक पार पाडण्यासाठी छोटे निवडणूक कार्यालय म्हणून काम करील. हे मंडळ निवडणुकीची यंत्रणा, निवडणूक प्रक्रिया, सक्षम लोकशाही इत्यादीविषयक कार्यक्रमांचे विद्यार्थ्यांसाठी आयोजन करील.

उ. निवडणूक साक्षरता मंडळाचा उद्देश :-

i. विद्यार्थ्यांना मतदार नोंदणी, तसेच संपूर्ण मतदार प्रक्रिया व त्या संदर्भातील बाबी - खेळ, स्पर्धा व नाटक इत्यादी योग्य व आकर्षक संसाधनांतून अनुभवासह शिकवणे.

ii. विद्यार्थ्यांना इलेक्ट्रीक मतदान यंत्र (EVM) व व्हीव्हीपॅट या निवडणुकीच्या यंत्राची मजबुती व सुरक्षितता यांबाबत माहिती देणे. निवडणूक प्रक्रियेची सचोटी व पारदर्शकता यांबाबत माहिती देणे.

iii. विद्यार्थ्यांना त्यांच्या मताचे मोल कळण्यासंदर्भात व त्यांना त्यांच्या मतदानाच्या अधिकाराचा आत्मविश्वासाने, नैतिकतेने वापर करण्याबाबत, माहिती देणे व मार्गदर्शन करणे.

iv. विद्यार्थ्यांना निवडणुकीतील तांत्रिक नावीन्यतेची, निवडणुकीबाबतच्या घटनात्मक, कायदेविषयक बाबींची, निवडणूक आयोगाच्या स्वरूप व कार्यपद्धती यांविषयी, निवडणुकांसंबधी न्यायालये व प्रसामाध्यमे यांची भूमिका, यांविषयी माहिती देणे.

v. १८ वर्ष पूर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांना मतदार नोंदणी सुविधा उपलब्ध करून देणे.

ऊ. **निवडणूक साक्षरता मंडळाची वैशिष्ट्ये :-**

i. निवडणूक साक्षरता मंडळाची महाविद्यालयात स्थापना झाल्याचे संबधित महाविद्यालयाने कळविताच, त्या निवडणूक साक्षरता मंडळाला मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य यांच्या कार्यालयाकडून एक कोड नंबर दिला जाईल.

ii. मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य हे जिल्हाधिकारी व जिल्हा निवडणूक अधिकारी यांच्या मार्फत निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी साहित्य, खेळ इत्यादींबाबत संसाधने व माहिती पुरवतील. भारत निवडणूक आयोगाच्या स्वीप (SVEEP) पोर्टलवर निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी संसाधने निर्माण करून ठेवलेली आहेत.

iii. प्रत्येक निवडणूक साक्षरता मंडळाच्या नोडल अधिकाऱ्यांचे प्रशिक्षण जिल्हा व तालुका स्तरावरील मास्टर ट्रेनर यांच्याद्वारे करण्यात येईल.

iv. महाविद्यालयातील निवडणूक साक्षरता मंडळ हे कोणत्याही राजकीय पक्षाशी संबधित असू नये. या मंडळाचे कामकाज तसे होणार नाही, याची जबाबदारी संबंधित नोडल अधिकारी घेईल.

v. उत्तम काम करणाऱ्या निवडणूक साक्षरता मंडळाचा जिल्हास्तरावरून तसेच राज्यस्तरावरून सत्कार करून, त्यांना बक्षीस दिले जाईल.

ए. **निवडणूक साक्षरता मंडळासाठी सर्वसाधारण उपक्रम :-**

i. जागतिक मतदार दिवशी निवडणूक साक्षरता सप्ताहाचे आयोजन.

ii. निवडणूक आणि लोकशाही यांच्याशी संबधित वादविवाद स्पर्धा.

iii. भित्तिपत्रके, निवडणुकीविषयक वृत्तांतलेखन, निवडणूक आणि लोकशाहीविषयक हस्तलिखित.

iv. निबंध स्पर्धा, कथा लेखन स्पर्धा, व्यंगचित्र स्पर्धा

v. क्विझ, खेळ, कोडी, स्क्रॅबल, मार्गशोधक इत्यादी.

vi. समाजमाध्यमासंबंधी (सोशल मीडियासंबंधी) उपक्रम राबवणे.

vii. निवडणूक साक्षरता शिबिरे.

viii. मतदान व निवडणुका या प्रक्रियेविषयीची अभिरूप नाटुकले सादर करणे.

ix. निवडणूक अधिकाऱ्यांसह कार्यक्रम.

x. मतदार नोंदणी शिबिर किंवा मतदार नोंदणीसाठी अभिनव उपक्रम.

[संदर्भ- भारत निवडणूक आयोगाच्या पत्र क्र.४९१/ईसीआय/एलईटी/स्वीप-१/ईएल/ईएलसी /२०१७, दि. ०३.११.२०१७ सोबत प्राप्त निवडणूक साक्षरता मंच प्रकल्प पत्रिकेआधारे.]

*****

महाराष्ट्र शासन
जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी गडचिरोली यांचे कार्यालय
कॉम्प्लेक्स एरिया, चंद्रपूर रोड गडचिरोली
दुरध्वनी क्रमांक ०७१३२-२२२०११ ईमेल आयडी– dydeogad@gmail.com

क्र. कार्या-10/ अ. का. 1/निवड/स.क्र. 21(2021)कावि/1005/ 2021 दिनांक :- 03 ऑगस्ट, 2021

प्रति,

-------------------------- (सर्व कार्यालय प्रमुख/यंत्रणा जिल्हा गडचिरोली).

मार्फत :- मतदार नोंदणी अधिकारी तथा उपविभागीय अधिकारी देसाईगंज/गडचिरोली/अहेरी.

विषय :- <u>SVEEP कार्यक्रमाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याबाबत.</u>
मतदार जागरुकता मंच (VAF-Voter Awareness Forum) स्थापन करणेबाबत.

संदर्भ :- मा. मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे कार्यालयीन पत्र क्र. संकीर्ण-2021/प्र.क्र. 176/21/11 दिनांक 12.07.2021

उपरोक्त विषयांकीत संदर्भिय पत्राचे अनुषंगाने आपणास कळविण्यात येते की, मा. भारत निवडणूक आयोग तसेच मा. मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचेकडून राबविण्यात येणाऱ्या SVEEP कार्यक्रम अधिक प्रभावीपणे राबविण्यासाठी या कार्यालयाकडून प्रयत्न करण्यात येत आहे. SVEEP कार्यक्रमाचा एक भाग म्हणून पुढील सन 2021-22 या वर्षाचा SVEEP कृती आराखडा अंतर्गत आपले कार्यालयामध्ये मतदार जागरुकता मंच (VAF-Voter Awareness Forum) स्थापन करणे आवश्यक आहे. आपले सुलभ माहितीकरीता मतदार जागरुकता मंच ची माहितीपुस्तीका यासोबत पाठविण्यात येत आहे.

त्याअनुषंगाने खालील मुद्दे लक्षात घेऊन आपले कार्यालयात मतदार जागरुकता मंच स्थापन करून त्याबाबतचा अहवाल संबंधीत मतदार नोंदणी अधिकारी यांचे मार्फतीने या कार्यालयास दिनांक 10.08.2021 पर्यंत सादर करण्यात यावा.

- **व्हीएएफ -** <u>सरकारी विभाग, शासकीय व बिगर शासकीय संस्था</u> मध्ये मतदार नाव नोंदणी, निवडणूक प्रक्रिया, मतदान कसे करावे, याविषयी चर्चा आणि जागरूकता निर्माण करण्यासाठी एक अनौपचारिक मंच.
- **उद्देश -** मतदार जागरूकता आणि मतदार शिक्षण सुलभ करणे.
- **सदस्य -** संबंधित कार्यालयातील कंत्राटी कर्मचाऱ्यांसह सर्व कर्मचारी.
- **व्हीएएफचा अध्यक्ष -** प्रत्येक संस्था / विभाग / कार्यालयाचा <u>प्रमुख</u>.
- **नोडल अधिकारी -** व्हीएएफ अध्यक्ष एका वरिष्ठ अधिकाऱ्याला <u>नोडल अधिकारी</u> म्हणून नियुक्त करतांना निवडणूक कर्तव्याचा अनुभव असलेल्या अधिकाऱ्याला प्राधान्य.
- मार्गदर्शन-पुस्तिकेत सांगितल्याप्रमाणे उपक्रम राबवणे - उदा. नोंदणी आणि नाव-पडताळणी, राष्ट्रीय मतदार दिवस (एनव्हीडी) शपथग्रहण, प्रश्नमंजूषा, राजभाषा दिवस, इ.

सहपत्र :- वरिलप्रमाणे

जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी
गडचिरोली

प्रतिलिपी :-

1. मतदार नोंदणी अधिकारी, तथा उपविभागीय अधिकारी देसाईगंज/गडचिरोली/अहेरी यांना माहितीस तथा आपले अधिनस्त व कार्यक्षेत्रात येत असलेले सर्व कार्यालय प्रमुख/यंत्रणा यांचेकडून मतदार जागरुकता मंच (VAF - Voter Awareness Forum) स्थापन करून त्याबाबतचा अहवाल दिनांक 10.08.2021 पर्यंत या कार्यालयास सादर करण्यास अग्रेषित.
2. सहाय्यक मतदार नोंदणी अधिकारी तथा तहसिलदार (सर्व) ------------------ जिल्हा गडचिरोली यांना माहितीस तथा उचित कार्यवाहीस अग्रेषित.

जिल्हाधिकारी तथा जिल्हा निवडणूक अधिकारी
गडचिरोली

मतदार जागरूकता मंच (VAF - Voter Awareness Forum) SVEEP

- **व्हीएएफ** - **सरकारी विभाग, शासकीय व बिगर शासकीय संस्था तसेच बहुराष्ट्रीय कंपन्या (कॉर्पोरेट्स)** यांमध्ये मतदार नाव नोंदणी, निवडणूक प्रक्रिया, मतदान कसे करावे, यांविषयी चर्चा आणि जागरूकता निर्माण करण्यासाठी **एक अनौपचारिक मंच.**
- **उद्देश** - मतदार जागरूकता आणि मतदार शिक्षण सुलभ करणे.
- **सदस्य** - संबंधित कार्यालयातील कंत्राटी कर्मचाऱ्यांसह **सर्व कर्मचारी.**
- **व्हीएएफचा अध्यक्ष** - प्रत्येक संस्था / विभाग / कार्यालयाचा **प्रमुख.**
- मोडल **अधिकारी** - व्हीएएफ अध्यक्ष एका वरिष्ठ अधिकाऱ्याला नोडल अधिकारी म्हणून नियुक्त करतील. **निवडणूक कर्तव्याचा अनुभव असलेल्या अधिकाऱ्याला प्राधान्य.**
- **मार्गदर्शन-पुस्तिकेत सांगितल्याप्रमाणे उपक्रम राबवणे - उदा. नोंदणी आणि नाव-पडताळणी, राष्ट्रीय मतदार दिनी (एनव्हीडी-) शपथग्रहण, प्रश्नमंजूषा, राजभाषा दिवस, बैठे खेळ इ.**

VOTER AWARENESS FORUM

No Voter to be Left Behind

मतदाता जागरूकता फ़ोरम

कोई मतदाता न छूटे

भारत निर्वाचन आयोग

वीएएफ क्या है ?

मतदाता जागरूकता फोरम (वीएएफ) मतदाता सूची में पंजीकरण एवं मतदान की वास्तविक गतिविधियों द्वारा निर्वाचन प्रक्रिया से संबंधित सभी मूलभूत प्रक्रियाओं, विचारों एवं जागरूक चर्चाओं को साझा करने का एक अनौपचारिक मंच है। ECI का लक्ष्य वीएएफ के माध्यम से सभी कारपोरेट, सरकारी एवं गैर-सरकारी संगठनों में मतदाता जागरुक्ता/शिक्षा को बढ़ावा देना है।

वीएएफ के सदस्य कौन बन सकते है ?

वीएएफ के सदस्य स्वैच्छिक तौर पर संबंधित कार्यालय के सभी कर्मी बन सकते हैं।

वीएएफ के सदस्य क्या करेंगे?

वीएएफ में सदस्य को ऐसी निर्वाचन प्रक्रिया से संबंधित गतिविधियों में संलग्न किया जाएगा जो सभी सदस्यों को निर्वाचन प्रणाली के विशिष्ट ज्ञान से जोड़ते हुए एक सशक्त मतदाता के तौर पर विकसित करने में सहायक हो।

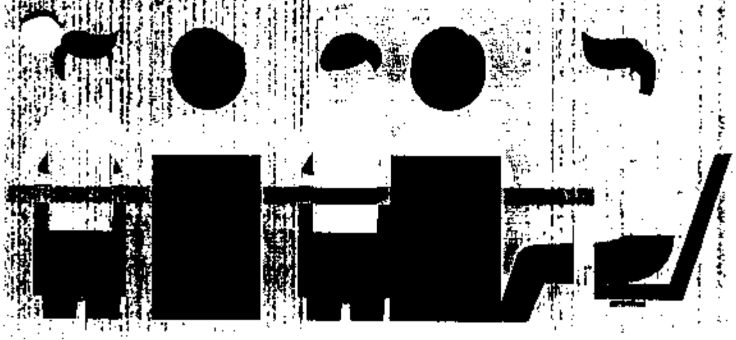

वीएएफ की संरचना क्या है?

1. प्रत्येक संगठन अथवा कार्यालय का प्रमुख वीएएफ की अध्यक्षता करेगा।

2. अध्यक्ष : एक किसी भी वरिष्ठ अधिकारी को नोडल अधिकारी के रूप में नियुक्त करेगा। इसमें उस अधिकारी को प्राथमिकता दी जाएगी जिन्हें निर्वाचन कार्यों का पूर्व अनुभव हो।

नोडल अधिकारी की भूमिका क्या है?

नोडल अधिकारी वीएएफ के संयोजक के रूप में कार्य करेगा और मुख्य निर्वाचन अधिकारी अथवा जिला निर्वाचन अधिकारी के साथ वीएएफ के संसाधनों के लिए समन्वय स्थापित करेगा। भारत सरकार के विभिन्न मंत्रालयों के नोडल अधिकारी भारत निर्वाचन आयोग के कार्यालय के साथ समन्वय करेंगे एवं उन्हें वीएएफ संबंधित संसाधनों को ऑनलाइन उपलब्ध कराया जाएगा।

वीएएफ की गतिविधियों को कौन आयोजित करेगा?

वीएएफ की गतिविधियों को कार्यकारी समिति द्वारा समन्वित किया जाएगा। कार्यकारी समिति का चयन वीएएफ के सदस्यों द्वारा किया जायेगा। किसी संगठन में मनोरंजन क्लब, स्पोर्ट्स क्लब इत्यादि जैसे मौजूदा क्लब और इसी तरह के अन्य निकाय भी वीएएफ की कार्यकारी समिति के रूप में कार्य कर सकते हैं।

वीएएफ गतिविधियों का कैलेंडर

वीएएफ द्वारा एक वर्ष में सात गतिविधियों को आयोजित किया जाना है।
(वीएएफ नोडल अधिकारी के लिए तैयार वीएएफ संसाधन पुस्तिका में इस बारे में विस्तार से बताया गया है)

I. वीएएफ का उद्घाटन : केवल प्रथम वर्ष के लिए

उद्घाटन : गतिविधि में संगठन के सभी कर्मचारियों के लिए ब्रीफिंग सत्र का आयोजन किया जाएगा जहां उन्हें निर्वाचन प्रक्रिया की मूलभूत बातों को बताने के साथ वीएएफ के बारे में आवश्यक जानकारी दी जाएगी। इसके उद्घाटन के बाद (पंजीकरण) और नाम जांच करने की गतिविधि को प्रारम्भ किया जा सकता है।

II. पंजीकरण और नाम जांच

कर्मचारियों को मतदाता के रूप में पंजीकरण कराने के लिए प्रोत्साहित किया जाता है यदि वे पहले पंजीकृत नहीं हुए हों। इसके अलावा वीएएफ के पंजीकृत सदस्यों को एनवीएसपी पोर्टल (www.nvsp.in) के जरिये मतदाता सूची में अपने नाम की जांच करने के तरीकों के बारे में बताया जाएगा।

[redacted]

III. राष्ट्रीय मतदाता दिवस (एनवीडी) के अवसर पर शपथ लेना

प्रत्येक वर्ष 25 जनवरी को राष्ट्रीय मतदाता दिवस मनाया जाता है जो भारत के मतदाताओं को समर्पित है। निर्वाचन प्रक्रिया में भागीदारी को बढ़ावा देने के लिए एनवीडी एक अनोखा अभ्यास है। एक संगठन के भीतर सभी कर्मचारी एक साथ एकत्रित होकर राष्ट्रीय मतदाता दिवस के अवसर पर मतदाता शपथ लेंगे। यह शपथ भारत निर्वाचन आयोग की वेबसाइट पर उपलब्ध है। तथा वीएएफ संसाधन पुस्तिका में उपलब्ध है।

IV. मत पत्र तैयार करना

हर चुनाव के लिए कर्मचारी खुद से मत पत्र तैयार करने के लिए एकजुट हो सकते हैं। इस गतिविधि का मकसद सदस्यों को उस प्रक्रिया से अवगत कराना है, जिसके द्वारा मत पत्र में उम्मीद्वारों का क्रम तय किया जाता है। इस गतिविधि के जरिये सदस्य डमी (या वास्तविक) उम्मीद्वारों के साथ अपना मत पत्र तैयार करेंगे और नोटा समेत सभी उम्मीद्वारों के चुनाव चिन्ह भी तैयार करेंगे।

V. प्रश्नोत्तरी

वीएएफ के जरिये कार्यालय के सभी सदस्यों के साथ 20-25 सवालों की प्रश्नोत्तरी प्रतियोगिता का आयोजन किया जा सकता है। नोडल अधिकारी के पास वीएफ प्रश्नोत्तरी संबंधित सवाल और जवाब वीएएफ रिसोर्स पुस्तिका में नमूने के तौर पर उपलब्ध है। विजेता टीम जवाब देने वाले हर सदस्य को टोकन गिफ्ट देकर प्रश्नोत्तरी को ज्यादा रोचक बनाया जा सकता है।

VI. राजभाषा दिवस

राजभाषा दिवस के अवसर पर हिंदी में कई तरह की साहित्यिक और भाषण प्रतियोगिता का आयोजन कर इसे मनाया जाता है। इसके तहत प्रतिभागियों को चुनावों के महत्व या मत से संबंधित विषय दिए जा सकते हैं। वीएएफ पुस्तिका में ऐसे विषयों की सूची मौजूद है।

VII. फ्लोर गेम (वैकल्पिक)

भारत निर्वाचन आयोग की तरफ से मतदाता जागरूकता के लिए संदेश फैलाने की खातिर तमाम निर्देशों के साथ पांच फ्लोर गेम विकसित किए गए हैं। इन पांच गेम में स्टापू (Stapoo) और सांप-सीढ़ी का खेल शामिल हैं। स्टापू में मतदान के विभिन्न चरणों के बारे में बताया गया है, जबकि सांप-सीढ़ी में निर्वाचन प्रक्रिया का जिक्र है। इसी तरह maze में निर्वाचन प्रक्रिया में इस्तेमाल किए जाने वाले विभिन्न फॉर्म के बारे में जानकारी दी गई है। इसके अलावा चुनाव में सुगमता पर आधारित लूडो और ईवीएम-वीवीपीएटी की जानकारी के लिए गोल चक्कर जैसे खेल उपलब्ध हैं।

वीएएफ का विकास एवं महत्व

लोकतंत्र को सुदृढ़ बनाने हेतु निर्वाचन प्रक्रिया में मतदाताओं की जागरूक एवं नैतिक सहभागिता को विकसित करना महत्वपूर्ण पहलू है। भारत निर्वाचन आयोग निर्वाचन प्रक्रिया में मतदाताओं की गुणवत्ता-पूर्ण सहभागिता को सुनिश्चित करने के लिए अपने फ्लैगशिप कार्यक्रम " सुव्यवस्थित मतदाता शिक्षा एवं निर्वाचक सहभागिता (स्वीप) " के तहत विभिन्न गतिविधियों को संचालित करता है।

भारत निर्वाचन आयोग मतदाता शिक्षा को विद्यालयों/महाविद्यालयों और समुदायों में मुख्य धारा में लाने के लिए निर्वाचक साक्षरता क्लब जैसी अपनी महत्वाकांक्षी योजनाओं पर कार्य कर रहा है। इसका लक्ष्य सभी आयु वर्ग के भारतीय नागरिकों में मतदाता शिक्षा को प्रसारित करना है। ईएलसी ने ही संगठनों के भीतर वोटर जागरूकता फ़ोरम (वीएएफ) का नाम ग्रहण किया है और इसका उद्देश्य एक संगठन के भीतर सभी कर्मचारियों को मतदाता शिक्षा प्रदान करना है।

सभी भारतीय नागरिकों
हेतु महत्वपूर्ण जानकारियाँ

मतदाता सूची में नाम क्यों और कैसे दर्ज कराएं?

- मतदाता बनने के लिए योग्यता 1 जनवरी को 18 साल पूरा होना चाहिए, साथ ही चुनावी क्षेत्र का आम निवासी होना चाहिए।
- नागरिक मतदाता के रूप में पंजीकृत होने के लिए www.nvsp.in पर जाकर फॉर्म 6 भरें। फॉर्म 6 को निर्वाचक रजिस्ट्रीकरण अधिकारी (ईआरओ) या बूथ लेवल अफसर (बीएलओ) के पास से भी लिया जा सकता है।
- फॉर्म 6 के साथ जरूरी दस्तावेज जैसे एक पासपोर्ट साइज फोटो, उम्र और निवास प्रमाण पत्र दस्तावेज संलग्न चाहिए।
- बीएलओ जांच के लिए आपके द्वारा दिए निवास पर भी पहुंचेंगे। इस जांच के बाद मतदाता फोटो पहचान पत्र या वोटर पहचान पत्र जारी किया जाता है।
- मतदाता सूची से नाम हटाने के लिए फॉर्म 7 का उपयोग किया जाएगा। यदि कोई निर्वाचक कहीं दूसरी जगह चला गया है या उसकी मौत हो चुकी है, तो इस फॉर्म को भरा जा सकता है। इसका प्रयोग किसी व्यक्ति के योग्य नहीं होने की स्थिति में भी उसका नाम मतदाता सूची में सम्मिलित करने को लेकर आपत्ति दर्ज करने में भी किया जा सकता है।
- फॉर्म 8 मतदाता सूची में संशोधन या बदलाव के लिए है।
- अगर किसी निर्वाचक ने एक ही निर्वाचन क्षेत्र के अंदर पता बदला हो तो फॉर्म 8 (क) को भरा जाता है। हालांकि अगर पते में बदलाव अलग निर्वाचन क्षेत्र का है, तो उस निर्वाचक को फिर से फॉर्म 6 भरना होगा।
- किसी भी व्यक्ति को एक से ज्यादा जगह पर मतदाता सूची में पंजीकृत नहीं होना चाहिए।
- भारत निर्वाचन आयोग का हेल्पलाइन नंबर 1950 है।

चुनाव में मतदान

- चुनाव में मतदान से पहले आपको मतदाता सूची में अपने नाम की जांच जरूर करनी चाहिए। मतदाता सूची राज्य के मुख्य निर्वाचन अधिकारी के कार्यालय की वेबसाइट और ईआरओ के कार्यालय में उपलब्ध है। मतदाता को यह कार्य मतदान के दिन से काफी पहले ही कर लेना चाहिए, ताकि अगर आपका नाम सूची में नहीं है तो आप इस सूची में अपना नाम पंजीकृत किए जाने के लिए ससमय आवेदन निर्धारित कर सकें।
- मतदाताओं को मतदान करने के लिए मतदान केन्द्र पर या तो मतदाता पहचान पत्र या अन्य निर्धारित (Prescribed) पहचान प्रमाण लेकर जाना चाहिए।
- मतदान केंद्र के अंदर किसी भी तरह के गैजेट को लेकर जाने की अनुमति नहीं है।
- मतदाता केंद्र पर ईवीएम पर अपनी पसंद के उम्मीदवार के नाम के सामने वाले बटन को दबाएं, जिसके बाद आपको बीप की आवाज सुनाई देगी।
- मतदाता को वीवीपीएटी से यह जरूरी तौर पर सत्यापित करना चाहिए कि उसका मत उस उम्मीदवार के पक्ष में ही गया है, जिसके पक्ष में उसके द्वारा मतदान किया गया है। वीवीपीएटी इस बारे में 7 सेकंड के लिए जानकारी प्रदर्शित करेगा।
- यदि कोई मतदाता किसी भी उम्मीदवार का समर्थन नहीं करना चाहता है तो वे नोटा विकल्प दबा सकते हैं।
- नैतिक आधार पर मतदान करना चाहिए और मत का फैसला करते वक्त तमाम जानकारी के साथ अपनी पसंद के उम्मीदवार का चुनाव करें।

भारत निर्वाचन आयोग

Election Commission of India

निर्वाचन सदन, अशोक रोड, नई दिल्ली-110001
दूरभाष: +91-11-23052205-18, फैक्स: +91-11-23052219
वेबसाईट: ecisveep.nic.in, nvsp.in
हेल्पलाईन: 1950

Scan me